

6. WALKA NA DWA FRONTY

„Nic sobie nie mamy do zarzucenia. Zachowaliśmy honor żołnierski do końca”
Gen. Franciszek Kleeberg, dowódca SGO „Polesie”

Rozkaz Naczelnego Wodza, który 18 września przekroczył rumuńską granicę, wzywał załogi polskich miast i baz wojskowych do kontynuowania oporu. W czasie gdy lotnicze bomby i pociski z niemieckich pancerników niszczyły pozycje na Helu i Kępie Oksywskiej, na ulicach dwóch największych polskich miast – Warszawy i Lwowa – wznoszono barykady i przygotowywano butelki z benzyną. Obok żołnierzy do walki stawali także cywile. W tym samym czasie Polacy toczyli z oboma agresorami zarówno wielkie bitwy z udziałem całych armii (Tomaszów Lubelski), jak i godne pamięci mniejsze potyczki, w których wstawili się polscy żołnierze (Kodziowce).

POLSKIE REDUTY

- Zabici i ranni**
- Intensywność walk**
(średnio zabici i ranni na 1 dzień walk)
- Odsetek zabitych i rannych żołnierzy**

GDYNIA I KĘPA OKSYWSKA 10 – 19 WRZEŚNIA

Wąskiego pasa wybrzeża z portem morskim w Gdyni bronić miała Lądowa Obrona Wybrzeża. Już pierwszego dnia wojny oddziały te utraciły łączność z Armią „Pomorze”, która została zepchnięta na południe. Przez pierwsze 10 dni wojny Gdynia była bombardowana z powietrza i morza. Gdy Niemcy rozpoczęli działania lądowe wokół Gdyni, płk. Dąbek wycofał się z żołnierzami na Kępę Oksywską. Obszar ten miał powierzchnię ok. 40 km², na którym jedyne umocnieniami były rowy strzeleckie. Przez ponad tydzień trwały tam wyjątkowo krwawe walki.

5 000

263

30%

9 DNI

PŁUKOWNIK STANISŁAW DĄBEK

OBRONA HELU 1 WRZEŚNIA – 2 PAŹDZIERNIKA

Hel był bazą polskiej marynarki wojennej. Licząca 3 tysiące żołnierzy i marynarzy załoga znajdująca się pod stałym bombardowaniem z powietrza i morza przygotowywała się do odparcia niemieckiego desantu. Aby utrudnić szturm od lądu, 30 września zdetonowano 83 głowice torped, które miały wysadzić fragment półwyspu i uczynić go łatwiejszą do obrony wyspą.

200

6,25

7%

32 DNI

KONTRADMIRAL JÓZEF UNRUG

OBRONA TWIERDZY MODLIN 14 – 29 WRZEŚNIA

Twierdza Modlin pochodziła z czasów carskich i nie była przygotowana do obrony w nowoczesnej wojnie. Miała jednak kluczowe znaczenie, gdyż broniła przepraw na Wiśle i Bugu-Narwi a tym samym chroniła stolicę od północy. Stan załogi Twierdzy Modlin liczył początkowo ok. 15-20 tys. żołnierzy, ale po dotarciu rozbitych oddziałów Armii „Łódź” doszedł do ok. 40 tys., ok. 96 dział i 7 czołgów rozpoznawczych. Po pokonaniu polskich wojsk nad Bzurą, 22 września Niemcy otoczyli twierdzę także od południa i przerywają komunikację z Warszawą.

5 800

387

15%

15 DNI

GENERAL BRYGADY WIKTOR THOMMÉE

OBRONA LWOWA 12 – 22 WRZEŚNIA

W 1939 r. Lwów przeżył swoją trzecią w ciągu 21 lat obronę. Tym razem nie wykorzystano wszystkich możliwości. Choć w mieście przebywała spora liczba żołnierzy, a do miasta dotarły transporty broni, to jednak nie powstrzymano niemieckiej dywizji, która w pierwszych dniach opanowała dominującą nad okolicą Kortumową Górę, Dworzec Główny i dotarła na wysokość kościoła św. Elżbiety przy ul. Gródeckiej. Co więcej niepowodzeniem zakończyły się próby przebicia do miasta większych polskich sił. Wsparcie tych działań przez obrońców prowadzone było zbyt słabymi siłami. Po nadejściu od wschodu Armii Czerwonej gen. Langner skapitulował przed sowietami.

4 000

400

25%

10 DNI

GENERAL BRYGADY WŁADYSŁAW LANGNER

OBRONA WARSZAWY 8 – 28 WRZEŚNIA

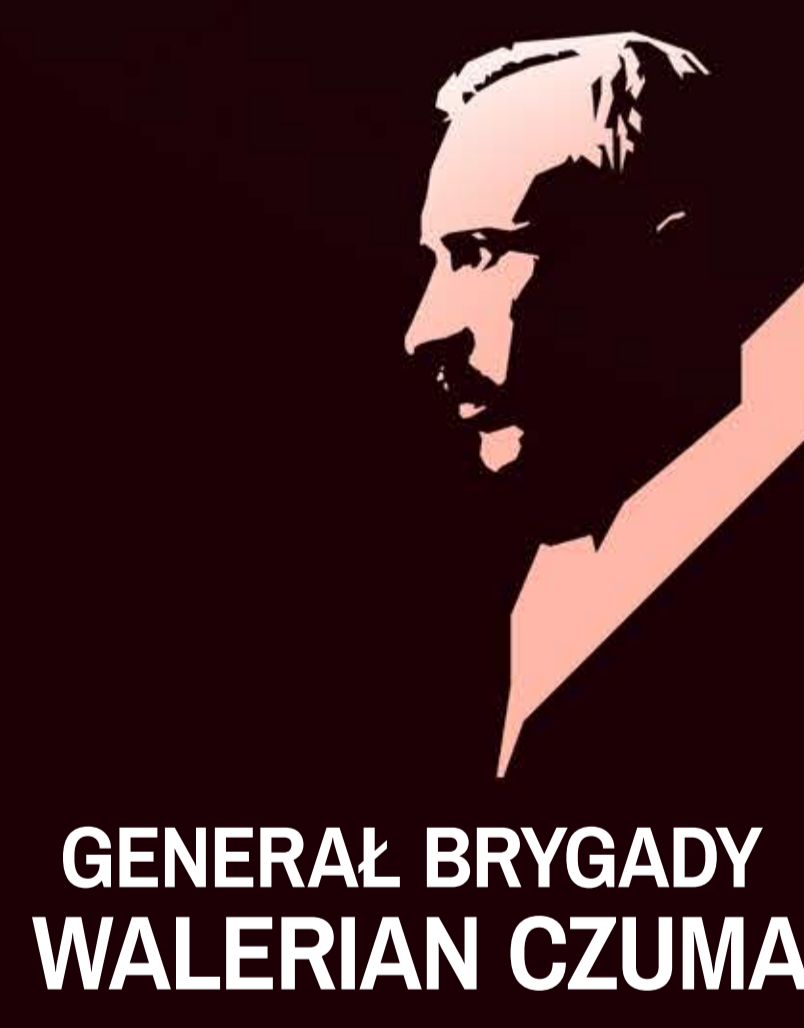
Choć Niemcy ogłosili zdobycie Warszawy już 8 września, to ich pancerna szpica została odparta na ulicy Grójeckiej. Tocząca się przez blisko dwa tygodnie bitwa nad Bzurą odciągnęła większość niemieckich sił w okolicy Kutna i pozwoliła wzmocnić obronę obu brzegów stolicy. Żołnierzy wspierali cywile – wznosili barykady, kopali rowy przeciwczołgowe, wspierali strażaków i służby medyczne. Opór obrońców stolicy podnosił na duchu cały naród. Wiele walczących wciąż jednostek próbowało się przebijać z zachodu i wschodu do Warszawy. Udało się to nielicznym. Niemiecki szturm – poprzedzony najcięższym nalotem – rozpoczął się 26 września. Następnego dnia Polacy poprosili o zawieszenie broni, a 28 września skapitulowali.

21 000

1 050

25%

20 DNI

GENERAL BRYGADY WALERIAN CZUMA

PREZYDENT STEFAN STARZYŃSKI

MAŁE I WIELKIE BITWY

A BITWA POD TOMASZOWEM LUBELSKIM 17-20 WRZEŚNIA

NAJWIĘKSZA BITWA PANCERNA KAMPANII WRZEŚNIOWEJ

Naczelnny Wódz rozkazał Armii „Lublin” (gen. Tadeusz Piskor) i Armii „Kraków” (gen. Antoni Szylling) maszerować z Lubelszczyzny na południowy wschód, na Przedmoście Rumuńskie. Ze względu na obecność Warszawskiej Brygady Pancerno-Motorowej płk. Stefana Roweckiego, która musiała poruszać się po dobrych drogach, wybrano trasę wiodącą przez zajęty już przez Niemców Tomaszów Lubelski. Polskie siły trzykrotnie próbowały przebić się przez miasteczko. 20 września wobec okrążenia i przewagi wroga, gen. Piskor podpisał kapitulację.

B BITWA POD KODZIOWCAMI 22/23 WRZEŚNIA

NAJWIĘKSZE POLSKIE ZWYCIĘSTWO Z ARMIĄ CZERWONĄ W 1939 R.

Po ewakuacji z Grodna 101. pułk ułanów odparł w obronie okrężnej nocne ataki sowieckiej grupy pancerniej. Opór ułanów dał cenny czas innym polskim jednostkom na wycofanie się i uniemożliwił wykonanie na czas zadań sowieckim oddziałom w rejonie bitwy. Po bitwie ułanom udało się ewakuować na Litwę i uniknąć niewoli, a oficerom zapewne śmierci.

C EPOPEJA ODDZIAŁU GEN. ORLIK-RÜCKEMANNA

JEDYNA ZWARTA JEDNOSTKA WOJSKA POLSKIEGO, KTÓRA WALCZYŁA TYLKO Z ARMIĄ CZERWONĄ

Generał Wilhelm Orlik-Rückemann skoncentrował część batalionów KOP i inne zapasowe jednostki, z którymi przebiegał przez kilka dni na zachód w kierunku wciąż walczącej SGO „Polesie”. W ciągu dwóch tygodni jego grupa pokonała ok. 300 km tocząc liczne zwycięskie boje z Armią Czerwoną. W okolicach Szacka odparł atak czołgów, a następnie zajął miasteczko. Jednak 1 października, około 30 km na zachód od Bugu grupa KOP została rozwiązana. Część żołnierzy przedzierała się dalej na własną rękę do Rumunii lub jak sam generał, na Litwę.

D BITWA POD KOCKIEM 2-6 PAŹDZIERNIKA

OSTATNIA BITWA WOJNY OBRONNEJ

Samodzielna Grupa Operacyjna „Polesie” próbowała przebijać się do walczącej Warszawy. Na wieść o jej kapitulacji, gen. Franciszek Kleeberg postanowił opanować magazyny amunicyjne w Stawach koło Dębłina i przejść do działań partyzanckich w Górach Świętokrzyskich. Niestety w okolicach Kocka drogę oddziałom polskim zagroziły jednostki niemieckie. Kilkundniowe walki kosztowały życie ok. 250 polskich żołnierzy.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Krakowie

OPRACOWANIE I GRAFIKA: ŁUKASZ WRONA, PAWEŁ KUROWSKI
KOORDYNATOR: MICHAŁ MASŁOWSKI
KONSULTACJE: DR TEDDOR GAŚIOROWSKI, DR DAWID GOLIK, KRZYSZTOF PIEKAR

BIBLIOGRAFIA

- Apoloniusz Zawilski, *Bitwy polskiego Września*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak Kraków 2009
- Czesław Grzelak, *Szack-Wytyczno 1939*, Warszawa 1993
- Czesław Grzelak, *Wino-Grodno-Kodziowce 1939*, Warszawa 2002
- Lech Wyszczelski, *Warszawa 1939*, Warszawa 2009
- Paweł Wieszczkiewicz, *Kampania 1939 roku*, Warszawa 2001
- Piotr Derdej, *Westerplatte-Oksywie-Hel 1939*, Warszawa 2009
- Władysław Steblik, *Armia „Kaków” 1939*, Warszawa 1989
- Włodzimierz Włodarkiewicz, *Lwów 1939*, Warszawa 2003